३३

त्रित आप्त्यः।पवमानः सोमः। गायत्री

प्र सोमासो विपश्चितोऽपां न यन्त्यूर्मयः।वनानि महिषा इव॥ ९.०३३.०१

विपश्चितः- विद्वांसः। सोमासः- रसाः। अपां न ऊर्मयः- उदकतरङ्गा इव। वनानि- अरण्यानि। महिषा इव- महान्तो मृगा इव। प्र- प्रकर्षेण। यन्ति- गच्छन्ति ॥१॥

अभि द्रोणानि बभ्रवः शुक्रा ऋतस्य धारया।वाजं गोमन्तमक्षरन्॥ ९.०३३.०२

बभ्रवः- दीप्ताः सोमाः। शुक्राः- शुद्धाः। ऋतस्य धारया- प्रकृतिनियत्याख्यसत्यधारया। द्रोणानि- पात्राणि प्रतीकभूतानि वा। अभि- आभिमुख्येन। गोमन्तम्- चित्किरणवतीम्। वाजम्- संपदम्। अक्षरन्- प्रस्रवन्ति ॥२॥

सुता इन्द्राय वायवे वरुणाय मरुद्भ्यः।सोमा अर्षन्ति विष्णवे॥ ९.०३३.०३

इन्द्राय- ईशनाधिदैवताय। वायवे- प्राणाय। वरुणाय- ऋताधिदैवताय। मरुद्भ्यः- प्राणविभागेभ्यः। विष्णवे- व्याप्तायान्तर्यामिणे दैवताय। सुताः- निष्पन्नाः। सोमाः- रसाः। अर्षन्ति- गच्छन्ति ॥३॥

तिस्रो वाच उदीरते गावो मिमन्ति धेनवः।हरिरेति कनिक्रदत्॥ ९.०३३.०४

धेनवः- प्रीणयन्तः। गावः- चित्किरणाः। तिस्रः वाचः- पश्यन्ती मध्यमा वैखरीति तिस्रः वचः। उदीरते- उद्गमयन्ति। मिमन्ति- शब्दं कुर्वन्ति। हरिः- आकर्षकः सोमः। कनिक्रदत्- शब्दयन्। एति- गच्छति ॥४॥

अभि ब्रह्मीरनूषत यह्वीर्ऋतस्य मातरः।मर्मृज्यन्ते दिवः शिशुम्॥ ९.०३३.०५

Dr. Rangaji
WEBOLIM

ऋतस्य मातरः- प्रकृतिनियतिभूतसत्यस्य जनन्यः। ब्रह्मीः- मन्त्रसंबद्धाः। यह्वीः- महत्य आपः। अभि- आभिमुख्येन। अनूषत- सोमं स्तुवन्ति। दिवः शिशुम्- चिदाकाशजम्। मर्मृज्यन्ते- शोधयन्ति ॥५॥

रायः समुद्राँश्चतुरोऽस्मभ्यं सोम विश्वतः। आ पवस्व सहस्रिणः॥ ९.०३३.०६

सोम- रस। अस्मभ्यम्- नः। विश्वतः- सर्वतः। सहस्रिणः- अनन्ताः। चतुरः समुद्रान् रायः- चतुःसमुद्रस्थसंपदः। आ- समन्तात्। पवस्व- क्षर। चत्वारः समुद्राः भूमण्डलस्य परितः स्थितान्युदकानि। आध्यात्मिके चतुर्षु दिक्षु स्थितजीवोदकानि ॥६॥

Dr. Rangaji

WEBOLIM